

Ján Levoslav Bella

Súborné dielo
Complete Works
Sämtliche Werke

E:I, 1

Missa Sanctae Mariae (Missa in A)
Ornamentum A dúri pre sólové hlasy, zbor a orchester
Missa Sanctae Mariae for Solo Voices, Choir and Orchestra
Missa Sanctae Mariae für Solostimmen, Chor und Orchester

Editor / Edited by / Herausgegeben von
Vladimír Godár

Preview Copy

Not For Performance

hudobné centrum
MUSIC CENTRE

Bratislava 2022

Súborné dielo
Séria E / zväzok I, 1

Complete Works
Series E / Volume I, 1

Sämtliche Werke
Serie E / Band I, 1

Materiál na predvádzanie diela si možno zapožičať prostredníctvom knižnice Hudobného centra, Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, Slovenská republika

Performance material is available on hire via the library of Music Centre Slovakia, Michalská 10, 815 36, Bratislava 1, Slovakia

Zuständig für den Verleih des Aufführungsmaterial ist die Bibliothek des slowakischen Musikzentrums, Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, Slowakische Republik

Ján Levoslav Bella
Súborné dielo
Séria E / zväzok I, 1

Ján Levoslav Bella: *Missa in A* (Missa in A), *Mariae ore sola*, miešaný zbor a orchester (Missa in A)
Editor: Vladimír Godár

Vydalo Hudobné centrum, Michalská 10, 815 36 Bratislava roku 2022 ako svoju 205. publikáciu. 1. vydanie. Redakcia: Vladimír Godár. Korektúra textu: Lenka Godárová (nemčina), John Minahane (angličtina). Sadzba nôt: Peter Hanzel.
Tlač: *Art & Music*

ISMN 979-0-68800-113-0 (print)
ISMN 979-0-68800-114-7 (PDF)

Vydané v spolupráci s Hudobným múzeom Slovenského národného múzea.

www.hc.sk

**Preview Copy
Not For Performance**

PERUSAL

Missa Sanctae Mariae (Missa in A)
Omša A dur pre svätú Mariu, zbor a orchester
Mass in A Major for Four Voices, Choir and Orchestra
Messe in A-Dur für vier Stimmen, Chor und Orchester

Partitúra

**Preview Copy
Not For Performance**

ORCHESTRA

Flauto
2 Clarinetti in La

2 Trombe in Re
Trombone basso

CORO
Soprani
Soprano solo
Alti
Alto solo
Tenori
Tenore solo
Bassi
Basso solo

Violini I
Violini II
Viola
Violoncello
Contrabbassi

Fl
2 Cl La

2 Tr Re
Tn b

S solo
A solo
T solo
B solo

Vn I
Vn II
Vl
Vc
Cb

PERUSAL

**Preview Copy
Not For Performance**

Missa Sanctæ Mariæ

Kyrie

Ján Levoslav Bella
(1843 – 1936)

Maestoso

Flauto

2 Clarinetti in La

2 Trombe in Re

Trombone basso

Soprani

Alti

Tenori

Bassi

Maestoso

Violini I

Violini II

Violoncelli

Contrabbassi

p

a 2

p

Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son

Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e e - lei - son

Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e e - lei - son

- ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e e - lei - son

p

p

p

p

f *p*

p

Preview Copy
Not For Performance

13

Fl *f* *p* *pp* *f* *p*

2 Cl in La *p* *pp* *f* *p* *pp*

2 Tr in Re *f* *p* *f* *f*

Tn b *f* *p*

S *f* *p* *f* *p*

A *f* *p* *f* *p*

T *f* *p* *f* *p*

B *f* *p* *f* *p*

lei - son e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son.

lei - son e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son.

lei - son e - lei son, Ky - ri - e e - lei - son.

lei - son e - Ky - ri - e e - lei - son.

13

Vn I *f* *p* *f* *p*

Vn II *p* *f* *p*

VI *p* *p* *p*

Vc *p* *p* *f* *p*

Cb *p* *p* *f* *p*

Preview Copy
Not For Performance

20 **1**

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

20 *p*

S

Chri - ste e - lei - son Chri - ste

p

A

Chri - ste e - lei - son, Chri - ste e - lei - son

p

T

Chri - ste e - lei - son

p

B

Chri - ste e - ste - e - lei - son Chri - ste e -

20 **1**

Vn I

pp

pp

Vn II

pp

VI

pp

Vc

pp

f

Cb

pp

f

Preview Copy
Not For Performance

25

Fl *p* *f* *p* *p*

2 Cl in La *f* *f* *p* *p*

2 Tr in Re *p*

Tn b

25

S *f* *p*

A *f* *p*

T *f* *p*

B *f* *p* *p*

Chri - ste e - lei - son Chri - ste e -

Chri - ste e - lei - son Chri - ste e -

Chri - te e - lei - son Chri - ste e -

lei - - - - son Chri - ste e -

25

Vn I *pp* *f* *p*

Vn II *f* *p*

VI *f* *p*

Vc *pp* *f* *p*

Cb *pp* *f* *p*

Preview Copy
Not For Performance

30

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

lei - son Chri - ste e - lei son e - lei - - son.

lei - son Chri - ste e - lei son e - lei - - son.

lei - son Chri - ste son e - lei - - son.

lei - son lei - son e - lei - - son.

Preview Copy
Not For Performance

35

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

pp *f* *p* *pp*

pp *f* *p* *pp*

mf *p*

pp

35

S

A

T

B

Chri - ste e - lei - - lei - - son.

Chri - ste e - son, e - lei - - son.

Chri - son, Chri - ste e lei - - son.

- son, Chri - ste e - lei - - son.

f *p* *f* *p*

f *p* *f* *p*

f *p* *f* *p*

f *p* *f* *p*

35

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

f *p* *pp*

f *p* *pp*

f *p* *pp*

p *f* *p* *pp*

p *f* *p* *pp*

Preview Copy
Not For Performance

41 **2** **Maestoso**

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S
Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e -

A
Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e - son

T
Ky - ri - e e - lei - son Ky - son Ky - ri - e e -

B
Ky - ri - e e - lei - son Ky - ri - e e - lei - - -

41 **2** **Maestoso**

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

53

Fl *f* *p* *pp* *f* *p* *pp*

2 Cl in La *p* *pp* *f* *p* *pp*

2 Tr in Re *f* *p* *pp*

Tn b *f* *p* *pp*

S lei - son e - lei - son, Ky - e e - lei - son.

A lei - son e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son.

T lei - son e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son.

B lei - son e - Ky - ri - e e - lei - son.

Vn I *f* *p* *f* *p*

Vn II *p* *f* *p*

VI *p* *p* *p*

Vc *p* *p* *f* *p*

Cb *p* *p* *f* *p*

Preview Copy
Not For Performance

Gloria

Allegro

Flauto

2 Clarinetti in La

2 Trombe in Re

Trombone basso

Soprano solo *Solo p*
Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus bo - næ vo - lun - ta -

Alto solo *Solo p*
Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus bo - næ vo - lun - ta -

Tenore solo *Solo p*
Et in - ra ho - mi - ni - bus bo - næ vo - lun - ta -

Basso solo *Solo p*
Et pax ho - mi - ni - bus bo - næ vo - lun - ta -

Violini I *Allegro p*

Violoncelli *p*

Contrabbassi

PERUSAL

Preview Copy

Not For Performance

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S
tis. Glo - ri - fi - ca - mus

A
tis. do - ra - Te. Glo - ri - fi - ca - mus

T
tis. di - Glo - ri - fa - ca - mus

B
tis. Lau - da - mus A - do - ra - mus Te. Glo - ri - fi - ca - mus

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

12

Solo

Fl

p

f

2 Cl
in La

pp

f

2 Tr
in Re

f

Tn b

12

Solo

Tutti f

S

Te. Gra - - - ti - as a - gi-mus - ter mag - nam

Solo

Tutti

A

Te. Gra - - - ti - as a - gi-mus prop - ter mag - nam

Tutti f

T

Te. Prop - ter mag - nam

Tutti f

B

Te. Prop - ter mag - nam

12

pizz.

f

Vn I

f

Vn II

f

pizz.

arco

f

VI

pizz.

arco

f

Vc

pp

f

Cb

Preview Copy
Not For Performance

18

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

glo - ri - am Tu - am. Do - mi - ne

glo - ri - am Tu - am. Do - mi - ne De - u

glo - ri - am Tu - Rex cœ - le - stis.

glo - ri - am Rex cœ - le - stis.

mf

f

f

f

f

mf

mf

mf

mf

mf

Preview Copy

Not For Performance

24

Fl *f*

2 Cl in La *f*

2 Tr in Re *f*

Tn b *f*

S *f*
De - us Pa - ter om - ni po - tens. Do - mi-ne Fi - li

A *f*
De - us Pa - ter om - ni po - tens. Do - mi-ne Fi - li

T *f*
De - us Pa - ter om - ni po - tens. Do - mi-ne Fi - li

B *f*
De - us Pa - ter om - ni po - tens. Do - mi-ne Fi - li

24

Vn I *f*

Vn II *f*

VI *f*

Vc *f*

Cb *f*

Preview Copy
Not For Performance

30

Fl *f* *p*

2 Cl in La *f* *p*

2 Tr in Re a 2 *pp* *cresc.*

Tn b *cresc. molto*

S *f* *p*
u - ni - ge - ni - te Je - - - ste.

A *f* *p*
u - ni - ge - ni - te Je - - - Chri - - - ste.

T *f* *p*
u - ni - ge - - su Chri - - - ste.

B *f* *p*
u - ni - Je - - - su Chri - - - ste.

Vn I *pp*

Vn II *pp*

VI *pp*

Vc *pp*

Cb *p*

Preview Copy
Not For Performance

3

36

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

ff

ff

ff

ff

36

S

A

T

B

ff

ff

ff

ff

Do - mi - ne De - us. A - gnus De - i. Fi -

Do - mi - ne De - us. - gnus De - i. Fi -

Do - mi - ne - us. gnus De - i. Fi -

Do - mi A - gnus De - i. Fi -

36

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

ff

ff

ff

ff

ff

ff

ff

ff

Preview Copy

Not For Performance

42

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

p

p

p

p

p

p

pp

p

con espressivo

li - us Pa - - - tris.

li - us Pa - - - tris.

li - us Pa - - tris.

li - us Qui tol - lis pec - ca - ta mun -

Preview Copy

Not For Performance

48

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

p

pp

pp

Solo p

Qui tol - lis pec -

di: re no - - - bis.

p

Preview Copy

Not For Performance

60

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

4

ff

f

ff

S

A

T

B

Tutti ff

Tutti ff

Tutti ff

Tutti ff

o - nem no - stram. Qui - se - ram Pa - -

o - nem no - stram. Qui - dex - te - ram Pa - -

o - nem no - stram. Qui - des ad dex - te - ram Pa - -

o - nem ni - si se - des ad dex - te - ram Pa - -

60

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

4

ff

ff

ff

ff

ff

ff

ff

ff

Preview Copy
Not For Performance

66

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

tris. *p* Mi - se - re - re *p* Quo - ni -

A

tris. *p* Mi - se - re - re - bis. *p* Quo - ni - am

T

tris. *p* Mi - se - re - re - bis. *p* Quo - ni - am Tu

B

tris. *p* e no - - - bis. *p* Quo - ni - am Tu

66

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

72

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

ff

a 2

ff

f

ff

ff

ff

ff

ff

cresc. molto

cresc. molto

cresc. molto

cresc. molto

ff

am Tu so - lus Sanc - tus Tu so - lus Do - mi - nus. Tu

— Tu so - lus Sanc - tus so Do - mi - nus. Tu

so - - - - - Sanc - tus so - lus Do - mi - nus. Tu

so - - - - - us. Tu so - lus Do - mi - nus. Tu

am Tu so - lus Sanc - tus Tu so - lus Do - mi - nus. Tu

so - - - - - us. Tu so - lus Do - mi - nus. Tu

cresc. molto

cresc. molto

cresc. molto

cresc. molto

ff

Preview Copy

Not For Performance

78

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

pp

pp

pp

pp

ff

ff

so - lus Al - tis - si - mus. Je - su Chri -

so - - - lus Al - tis Je - su Chri -

so - - - lus - - - mus. Je - su Chri -

so - - - si - mus. Je - su Chri -

Preview Copy

Not For Performance

84

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

ste. Sanc- ri- in glo - ri - a

ste. Cum Sanc- tu glo - - ri - a

ste. Cum Sanc- Spi Sanc-to Spi - ri-tu in glo - ri - a

ste. Cum Sanc-to Spi - ri - tu in glo - ri - a

Preview Copy

Not For Performance

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S
De - i Pa - - - - - men.

A
De - i Pa - - - - - men.

T
De - i - - - - - A - - - - - men. *ff*

B
De - i - - - - - tris. A - - - - - men. *ff*

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

Credo

Con moto

Flauto

2 Clarinetti in La

2 Trombe in Re

Trombone basso

Soprani

Alti

Tenori

Bassi

Violini I

Violini II

Violoncelli

Contrabbassi

mf

p

Pa-trem om - ni - po - ten - tem fac - to - rem cœ - li et ter - ræ, vi - si - bi - li -

Om - ni - po - ten - tem cœ - li et ter - ræ, vi - si -

fac - to - rem cœ - li et ter - ræ, vi - si -

mf

p

mf

p

mf

p

mf

p

mf

p



Preview Copy
Not For Performance

FL

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

cresc. *f* *p*

f *p*

cresc. *f* *p*

f *p*

f *p*

f *p*

Et in u - num

um om - ni - um et vi - bi - li - um

bi - li - um om - ni - um - si - bi - li - um Et in

bi - li - um om in - vi - si - bi - li - um Et in

Preview Copy
Not For Performance

17
Fl
2 Cl in La
2 Tr in Re
Tn b
S
A
T
B
Vn I
Vn II
VI
Vc
Cb

Do - mi - num Je - - - sur ri Fi - li - um
Je - - - Chri - stum, Fi - li - um
u - num Do - mi - num - - - Chri - stum, Fi - li - um
u - num Do - - - sum Chri - stum, Fi - li - um

ff
f
p
f
p
ff
ff
f
f
f
ff

Preview Copy
Not For Performance

25 5

Fl *ff* *mf*

2 Cl in La *ff* *mf* *mf*

2 Tr in Re *ff* *mf* *p* a 2

Tn b *ff* *mf* *p*

S *ff*
De - i u - ni - ge -

A *ff*
De - i u - tum. Et ex Pa - tre na - tum

T *ff*
De - i ni - tum. na - tum

B *ff* *mf*
De - i - ge - ni - tum. Ex Pa - tre na -

25 5

Vn I *ff*

Vn II *mf*

VI *mf*

Vc *ff* *mf*

Cb *ff*

PERUSAL

Preview Copy

Not For Performance

49

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

p

pp

49

S

A

T

B

Ge - ni - tum_ non fac - tum. Con - sub - stan - ti - a - lem Pa - tri.

Ge - ni - tum_ non fac - tum. sub - stan - ti - a - lem Pa - tri.

Ge - ni - tum_ non fac - tum. sub - stan - ti - a - lem Pa - tri.

Ge - ni - tum_ Con - sub - stan - ti - a - lem Pa - tri. Per quem

pp

pp

pp

con espr.

49

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

pizz.

pizz.

pizz.

pizz.

p

p

arco

arco

arco

ff con espr.

ff con espr.

ff con espr.

Preview Copy
Not For Performance

57 6

Fl *f* *p* *mf*

2 Cl in La *f* *p* 1.

2 Tr in Re *p*

Tn b *pp*

S *f* *p*
Per quem om - ni - a fac - ta

A *f* *p*
Per quem om - ni - a fac - ta. Nos ho - mi - nes et prop - ter

T *f*
Et prop - ter no -

B *f* *Thema con espressivo*
om - ni - a fac Qui prop - ter nos et prop - ter no -

57 6

Vn I *f* *p* arco

Vn II *f* *p* *mf*

VI *mf*

Vc *f* *Thema con espressivo*

Cb *f* *Thema con espressivo*

PERUSAL

Preview Copy

Not For Performance

The musical score for page 39 includes the following parts:

- Fl** (Flute): Treble clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*, *f*.
- 2 Cl in La** (Two Clarinets in La): Treble clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*, *f*.
- 2 Tr in Re** (Two Trumpets in Re): Treble clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*, *f*.
- Tn b** (Trombone): Bass clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*.
- S** (Soprano): Treble clef, starting at measure 65. Lyrics: No-stram sa - lu - tem de scen - - - - cœ - - - lis.
- A** (Alto): Treble clef, starting at measure 65. Lyrics: no-stram sa - lu - tem de scen - - - dit cœ - - - lis.
- T** (Tenor): Treble clef, starting at measure 65. Lyrics: stram sa - lu - tem - - - de cœ - - - lis.
- B** (Bass): Bass clef, starting at measure 65. Lyrics: - stram sa - lu - - - dit de cœ - - - lis.
- Vn I** (Violin I): Treble clef, starting at measure 65. Dynamics: *mf*, *f*.
- Vn II** (Violin II): Treble clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*, *f*.
- VI** (Viola): Treble clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*, *f*.
- Vc** (Violoncello): Bass clef, starting at measure 65. Dynamics: *sf*, *f*.
- Cb** (Contrabass): Bass clef, starting at measure 65. Dynamics: *f*.

PREVIEW COPY

Preview Copy
Not For Performance

75 **7** Adagio

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

75 Solo *p*

S
Et in - car - na - tus est de Spi - ri - tu Ma - ri - a Vir - gi - ne et

A
Et in - car - na - tus est de Spi - ri - tu Sanc - to ex Ma - ri - a Vir - gi - ne et

T
Et in - car - na - tus est de Spi - ri - tu Sanc - to ex Ma - ri - a Vir - gi - ne et

B
Et in - car - na - tus est de Spi - ri - tu Sanc - to ex Ma - ri - a Vir - gi - ne et

75 **7** Adagio

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

8 Allegro

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

92 Tutti f

S

A

T

B

Et re - sur - re - xit ter - ti - a - na secun - dum scrip - tu - ras.

Et re - sur - re - xit ter - ti - a - na di - e se - cun - dum scrip - tu - ras.

Et re - sur - re - xit ter - ti - a - na di - e se - cun - dum scrip - tu - ras.

Et re - sur - re - xit ter - ti - a - na di - e se - cun - dum scrip - tu - ras.

8 Allegro

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

98

Fl *pp* *pp* *ff*

2 Cl in La *pp* *pp* *ff* a 2

2 Tr in Re 1. *pp* *p* *ff* *ff*

Tn b *ff*

S *f* *ff*
se - det ad dex-te-ram i - te - rum ven -

A *f*
se - det ad dex-te-ram Pa - tris. Et i - te - rum ven -

T Solo *f* Tutti *f* *ff*
Et as - cen - dit in cœ - lum se - det ad dex - te - ram Pa - tris. Et i - te - rum ven -

B *ff*
x-te-ram Pa - tris. Et i - te - rum ven -

Vn I *ff* *ff*

Vn II *ff* *ff*

VI *ff* *ff*

Vc *ff* *ff*

Cb *ff* *ff*

PREVIEW COPY

Preview Copy
Not For Performance

110

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

ff

f

f

f

f

f

f

f

f

f

f

f

f

f

os Cu - ius re - gni fi -

os Cu - ius re - gni e - rit fi -

os Cu - ius re e - rit fi -

os Cu non e - rit fi -

Preview Copy

Not For Performance

116 **9** A tempo

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

116

S

A

T

B

nis.

nis. Et in Spi - ri - tum Sanc - tum Do - m - n - u - m et vi - vi - fi - can - tem. Qui ex

nis. - ri - tum et vi - vi - fi - can - tem.

nis. - tum - et vi - vi - fi - can - tem.

116 **9** A tempo

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

mf

mf

mf

Preview Copy
Not For Performance

124

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

f

f

p

a 2

p

p

f

f

cresc.

f

f

p

p

Qui cum

Pa - - - - tre Fi - - - - que pro - ce - - dit.

Qui - ex Pa - tre li - - - - ce - - - - dit.

Qui - ex Pa - - - - que pro - ce - - - - dit.

p

cresc.

f

f

p

p

Preview Copy

Not For Performance

132

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

132

S

A

T

B

Pa - tre et Fi - li - o - ra - tur

si - mul ad - o - ra - tur

Qui - cum Pa - tre et Fi - li - mul ad - o - ra - - - tur

Qui - cum Pa - tre si - mul ad - o - ra - - - tur

132

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

148

Fl *f*

2 Cl in La *p*

2 Tr in Re

Tn b

148

S *f*
Et u - nam sanc - tam ca - tho - li - cam et a - po - sto - li - cam - ec -

A
- tas.

T *p* *f*
phe - tas. Et nam et a - po - sto - li - cam - ec -

B *p* *f*
phe - tas. - tam et a - po - sto - li - cam ec -

148

Vn I *f*

Vn II *p* *f*

VI *p* *f*

Vc *f*

Cb *f*

Preview Copy
Not For Performance

156

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

p *cresc.* *f* *mf* *sf* *ff* *f* *mf* *sf* *mf* *sf* *f* *sf* *mf* *sf*

cle - si - am. Con - fi - te - num bap - tis - ma

Con - fi - u - - num bap - tis - ma

cle - si - am. Con - fi - te - or u - - - num bap - tis - ma

cle - si - am. Con - fi - te - or u - - - num bap - tis - ma

Preview Copy
Not For Performance

172

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

f *ff* *sf*

Et vi -

Re - sur - rec - ti - o - nem mor - tu - Et vi -

rec - ti - o - - mor - rum. Et vi -

rec - ti - o - - o - - rum. Et vi -

f *ff* *sf*

f *ff* *sf*

f *ff* *sf*

f *ff* *sf*

Preview Copy
Not For Performance

179

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S
tam ven - tu - ri sæ - - cu - - men.

A
- tam ven - tu - ri sæ - - cu - - - - men.

T
tam ven - tu - cu - li. A - - - - men.

B
tam ven - tu - - - - cu - li. A - - - - men.

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

ff *f* *p* *sf* *f* *ff* *f*

PERUSAL

Preview Copy
Not For Performance

Sanctus

Maestoso

Flauto *p* *f*

2 Clarinetti in La *p* *f*

2 Trombe in Re ^{a 2} *pp*

Trombone basso *pp*

Soprani *p* *f*
Sanc - tus! Sanc tus! Sanc - tus!

Alti *p* *f*
Sanc - tus! Sanc tus! Sanc - tus!

Tenori *p* *f*
Sanc - tus! Sanc - tus!

Bassi *p* *f*
Sanc - tus! Sanc - tus!

Violini I *p* *f*

Violoncelli *p* *f*

Contrabbassi *p* *f*

Preview Copy
Not For Performance

10 Allegro ma non tanto

Fl

2 Cl in La

2 Tr in Re

Tn b

S

A

T

B

Do - - mi-nus De - us Sa - oth!

Do - - mi-nus De - us Sa - oth!

Do - - mi-nus De - oth!

Do - - mi - ba - oth! Ple - nit sunt cœ - li et

10 Allegro ma non tanto

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy

Not For Performance

22

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

22

S

A

T

B

Ple - ni sunt - - - ra

ter - - - ra Ple - ni - - li et ter - - - ra

sunt cœ - li et ter

- - - ra - - ni sunt - - cœ - li - - et ter - - ra

22

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

30

Fl *f* *ff*

2 Cl in La *f* *ff*

2 Tr in Re *f* *f*

Tn b *f* *f*

S *f* *ff*
glo - ri - a tu - a glo - ri - a tu - a. O - san - na

A *f* *ff*
glo - ri - a tu - a glo - ri - a tu - a. O - san - na

T *f* *ff*
glo - ri - a tu - a glo - ri - a tu - a. O - san - na

B *ff* *ff*
glo - ri - a tu - a glo - ri - a tu - a. O - san - na

30

Vn I *f* *ff*

Vn II *ff*

VI *ff*

Vc *ff* *ff* *ff*

Cb *ff* *ff* *ff*

Preview Copy
Not For Performance

39

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

ff

ff

f *p* *p* *ff*

f *p* *p*

39

S

A

T

B

in ex - cel - sis in ex - sis.

in ex - cel - sis in ex - cel - sis.

in ex - cel - sis in - - - - sis.

in ex - cel ex - cel - - - - sis.

39

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

Benedictus

Andante

Flauto

2 Clarinetti in La

2 Trombe in Re

Trombone basso

Soprani

Alti

Tenori

Bassi

Violini I

Violoncelli

Contrabbassi

p

p

a 2

p

pp

Be - ne - dic - tus qui ve - nit in no - mi - ne Do - mi - ni.

Be - ne - dic - tus qui in no - mi - ne Do - mi - ni.

Be - ne - dic - tus qui in no - mi - ne Do - mi - ni.

Be - ne - dic - tus qui in no - mi - ne Do - mi - ni. Be - ne -

f con espr.

p

p

p

f con espr.

f

f con espr.

f

PERUSAL

Preview Copy

Not For Performance

17

Fl *pp* *sf* *p*

2 Cl in La *pp* *sf* *p* 2. *con espr.*

2 Tr in Re *pp* *pp*

Tn b *pp* *pp*

S *Solo p* Be - ne - dic - tus, qui ve - nit in no - mi - ni. Do - mi - ni.

A *Solo p* Be - ne - dic - tus, qui ve - nit in no - mi - ni. Do - mi - ni. Be - ne - *con espr.*

T *Solo p* Be - ne - dic - tus, qui no - mi - ne Do - mi - ni.

B *Solo p* Be - ne - dic - tus, - nit in no - mi - ne Do - mi - ni.

Vn I 17 *sf* *p* *con espr.*

Vn II *sf* *p*

VI *sf* *p*

Vc *p* *p*

Cb *p*

Preview Copy
Not For Performance

25

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

25

S

A

T

B

Be - ne - dic - tus, qui ve - nit in no - mi - ne - Do - mi - ni.

dic - tus, qui ve - nit in no - mi - ne - Do - mi - ni.

Be - ne - dic - tus, qui ve - nit in no - mi - ne - Do - mi - ni.

Be - ne - dic - tus, qui ve - nit in no - mi - ne - Do - mi - ni.

25

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy

Not For Performance

33 **11**

Fl *sf* *ff*

2 Cl
in La *sf* *ff*

2 Tr
in Re *p* *ff*

Tn b *p* *ff*

S *Tutti p* Be - ne - dic - tus, qui ve - nit in no Do - mi - ni. O - *ff*

A *Tutti p* Be - ne - dic - tus, qui ve - ne no ne Do - mi - ni. O - *ff*

T *Tutti p* Be - ne - dic - tus, qui no - mi - ne Do - mi - ni. O - *ff*

B *Tutti p* Be - ne - dic - tus - nit in no - mi - ne Do - mi - ni. O - *ff*

33 **11**

Vn I *p* *ff*

Vn II *sf* *p* *ff*

Vl *sf* *p* *ff*

Vc *sf* *ff*

Cb *ff*

Preview Copy
Not For Performance

41

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

pp

p

pp

pp

pp

p

san - na in ex - cel - sis, O cel - sis.

san - na in ex - cel - sis, san in ex - cel - sis.

san - na in ex - cel - sis.

san - na in O - san - na in ex - cel - sis.

pp

pp

pp

p

Preview Copy
Not For Performance

Agnus

Maestoso

Flauto

2 Clarinetti in La

2 Trombe in Re

Trombone basso

Soprani

Alti

Tenori

Bassi

Violini I

Violoncelli

Contrabbassi

p A - gnus De - i, qui tol - lis

p A - gnus De - i, qui tol ca - ta mun - di,

p A - gnus De - i, qui tol ca - ta mun - di,

p A - gnus De - i, qui tol - lis pec - ca - ta mun - di, mi - se - re - re,

p *p* *p* *p* *p* *p* *p* *f* *p* *f* *p*

PERUSAL

Preview Copy

Not For Performance

11

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

f

f

f

f

12

a 2

S

A

T

B

gnus De - i, qui

A - gnus De - i, qui

A - gnus De - i, qui

A - gnus De - i, qui

f

f

f

f

11

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

f

f

f

f

f

f

12

f

f

f

f

f

f

Preview Copy
Not For Performance

17

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S
tol - lis pec - ca - ta mun - di:

A
tol - lis pec - ca - ta mun - di: mi - se - re - re,

T
tol - lis pec - ca - ta mun - di: mi - se - re - re, mi - se -

B
tol - lis pec - ca - ta mun - di: mi - se - re - re mi - se - re - re

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

p *pp* *f* *f* *p*

PERUSAL

Preview Copy

Not For Performance

22

Fl *f* *p* *pp* *p* *f*

2 Cl in La *f* *p* *p* *f*

2 Tr in Re *ff* *p*

Tn b *ff* *p*

S *ff*
mi - se - re - re no - bis.

A *f*
no - - - - bis.

T *f*
re - re no

B *f* *sf*
no - -

Vn I *ff* *pp* *f*

Vn II *p* *pp* *f*

VI *p* *f*

Vc *f* *p* *f*

Cb *f* *p* *f*

Preview Copy
Not For Performance

13

32

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

do - na no - bis pa - cem, do - na no - bis ce - pa - -

do - na no - bis pa - cem, do - na no - bis - cem, pa - -

do - na no - bis pa - - na no - bis pa - cem, pa - -

do - na no - bis - na no - bis pa - cem, pa - -

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

Preview Copy
Not For Performance

37

Fl

2 Cl
in La

2 Tr
in Re

Tn b

S

A

T

B

Vn I

Vn II

VI

Vc

Cb

p *f* *pp* *f* *a 2* *f* *f* *pp* *f* *pp* *f* *p* *f* *pp* *f* *pp* *f* *pp* *f* *pp*

cem. pa - cem.

cem. Do - na - no - bis pa - - - cem.

cem. Do - na no - bis pa - - - cem.

cem. Do - na no - bis pa - - - cem.

Preview Copy
Not For Performance

Ján Levoslav Bella: Missa Sanctae Mariae pre sólové hlasy, miešaný zbor a orchester (Missa in A)

V čase príprav a začatia prác na súbornom vydaní diela Jána Levoslava Bellu (1843 – 1936) sme mohli poznať jednu omšu pre mužský štvorhlas, fragment omše pre miešaný zbor, omšu pre unisonový mužský spev a organ, a šesť vokálno-inštrumentálnych diel pre sóla, zbor a orchester. Všetky tieto diela vznikli v čase pred Bellovým presídlením do sedmohradskej Sibine (1881), a teda pred zavŕšením 38. roku jeho života. Šesť zachovaných zborovo-orchesterálnych omší vzniklo v čase jeho teologických štúdií (Banská Bystrica, Viedeň) alebo počas jeho pobytu v Kremnici (1869 – 1881). Ich intímny adresátom bola banskobystričká alebo kremnická kongregácia (*Missa pro die dominica Es dur*, *Missa Sanctae Mariae A dur*, nedeľné omše *Missa in C* a *Missa in d*) alebo viedenská dvorná kapela (*Missa in B* a *Missa in Es*). Bella túto svoju cirkevnú tvorbu neskôr v autobiografii, písanej roku 1891 pre doktora Theodora Helma (1843 – 1920), komentoval nasledujúcimi slovami:

„Na poli cirkevnej hudby som napísal okrem nespočetných menších omší, rekvíí, Te Deum, litánií, nešporov, graduálov a offer-tórií pre dva až štyri hlasy so sprievodom organa alebo sláčikového orchestra, alebo častejšie aj a cappella spevy, predpísané k obradom veľkého týždňa, žalmy, antifóny k hodinkám za zomrelých, hudby a spevy k cirkevným sprievodom, k pohrebom; napokon pre zbor so sprievodom celého orchestra deväť nedeľných omší, päť slávnostných omší, štyri omše pastorálne, štyri Rekviev, päť Te Deum, tri litánie, a v podobnom obsadení znovu bezpočetné vložky *Messe me*, *Tantum ergo* a podobné, medzi tým aj hodne takéhoto hudobnou hodnotou vyrovnalo obom omšiam, ktoré predviedol pán dvorný kapelník Hellmesberger v cisárskej dvorní dvorní kaplnke. Avšak táto zmienka nedáva správny obraz o úspechu môjho skladateľského úsilia, lebo pred mojou cestou do Sibine som ešte v Kremnici hromadne napísal niekoľko omš, som sotva vedel popratať do dvoch veľkých knižníc, ktoré boli vyraďenými rukopismi zapálenými po niekoľkých rokoch v mojich piatich peciach, ešte vždy je ich naväzujúca obalová omšami mojimi vtedajšími skladbami.“

Šesť známych Bellových orchesterálnych omší možno rozčleniť do troch nasledujúcich skupín:

1) dve rané omše zachované v hmotnom materiáli, ktoré vznikli pravdepodobne ešte pred Bellovým príchodom do Sibiny (do roku 1869):

a) *Missa pro die dominica Es dur pre zbor a orchester (Missa pro die dominica Es dur, 2 Violinis, Alto-Viola, Violon-Cello, Violon, Flauto, Tromba, 2 Trombis, Trombone, Timpanis et Organo)*,²

b) *Missa Sanctae Mariae pre sólové hlasy, zbor a orchester (Missa in A)*.³

2) dve kremnické nedeľné omše z rokov 1869 – 1878, zachované takisto len v hlasovom materiáli:

c) *Sonntagsmesse Nr. 6 in C dur für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flauto, 2 Clarinetten in C, Trombi in C (Tromba in Es), 2 Hörner in Es, Trombone, Timpani, Violoncello, Violon und Harmonium* (Slovenská národná knižnica, Martin, Sign. A.XI.XV.1, z HM SNM Bratislava, Sign. MUS L 154),⁴

d) *Sonntagsmesse Nr. 9 in D für vier Singstimmen, zwei Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten in C, Tromba in D, Corni in D, Trombone*

Basso, Tympani, Violoncello, Violon und Harmonium (HM SNM Bratislava, Sign. MUS L 162).⁵

3) dve omše, ktoré vznikli v Kremnici, avšak ich zamýšľaným adresátom a napokon aj prvým interpretom bol súbor viedenskej dvornej kapely, vedený dirigentom Josephom Hellmesbergerom; z týchto „viedenských“ omší sa zachovali len partitúry aj materiál.

e) *Messe für Chor, Soli, Orchester in G-dur, G-dur b-Moll* (premiéra 2. mája 1880).⁶

f) *Messe für vier Solostimmen, Chor und Orchester (Missa in G-dur)* (premiéra 1880), archív viedenskej Dvornej kaplnky (Hofkapellbibliothek, Musikarchiv Sign. VII-66) (premiéra 1880).

Obe omše prvej skupiny sa zachovali, ako aj autorov rukopis, ktorý predstavuje vysokú úroveň oboch skladieb.

Osudy predmetnej Bellovej omše *Missa Sanctae Mariae (A dur)* nie sú úplne jasné. Dobrá kniha o ňom ju vôbec nikde nespomína,⁸ o jej existencii sa zmienil ani Konrad Hudec,⁹ ani Ladislav Burlas.¹⁰ Ernest Zavorský ju spomína v zoznamu skladieb, ktoré ju spomína vo svojej monografii, ktorá ju charakterizuje nedostatkom polyfónie, nedostatkami v hrombnej skladbe a zlým organovým sprievodom. Preto jej vznik datuje ešte pred Bellovým príchodom do viedenských štúdií.¹¹ Tieto Zavorského domnievania treba skontrolovať; nevytvoril si chýbajúcu partitúru omše, pretože neuviedol ani repetíciu *Kyrie* (*Kyrie* má v skutočnosti 59 taktov, ako uvádza Zavorský). Organový part sa v orchesterálnom materiáli nezachoval (zda ani neexistoval).

K ďalšej informácii o vzniku diela priniesol Emanuel Mühlbauer, podľa ktorého sa Bella dozvedel od svojho bohosloveckého priateľa Júliusa Tölgyiho o vysokej úrovni zboru v prešporskom Cirkevnom hudobnom spolku pod vedením kapelníka Josefa Kumlika (1801 – 1869). Tölgyi následne sprostredkoval Kumlikovi Bellove skladby *Haec dies, Adoramus a Ecce panis*, ktoré tu odzneli. „V marci roku 1869 Bella zaslal Kumlikovi novú omšu tzv. Marien-Messe (zda omšu *Missa Stae Mariae in A* pre miešaný zbor a orchester). O skvelom predvedení Bellových diel v Bratislave napísal Tölgyi vo svojom poslednom zachovanom liste zo 7. marca 1869, v závere listu mu odporúčal, aby z Bystrice odišiel a venoval sa výlučne hudbe.“¹²

Jana Lengová v roku 1995 priradila k Bellovým strateným omšiam popri vokálnych omšiach G dur a B dur aj tu skúmanú *Omšu A dur*.¹³ V novšej štúdií *Katolícka hudba Jána Levoslava Bellu z aspektu pramenného bádania* (2014)¹⁴ však už datovala vznik tejto omše približne do rokov 1867 – 1869. Skúmajúc okolnosti vzniku diela zistila identitu Josefa Fišaru, ktorého meno sa uvádza pri odpise jestvujúcich doplnujúcich hlasov omše. Fišara bol podľa Lengovej tajomníkom speváckeho spolku olomouckých bohoslovcov Ohlas. Bella s Fišarom korešpondoval v rokoch 1868 – 1869, a pre tento spevácky spolok vznikla aj Bellova kompozícia *Modlitba sv. Cyrila na sotnách* (1869), zhudobňujúca verše Františka Sušila. Podľa Lengovej „svedectvom Bellových kontaktov s Olomoucom sú aj hudobné pramene uložené v Moravskom zemskom múzeu v Brne, medzi nimi aj autografný rukopis „Directionsstimme“ skúmanej omše *Missa Sanctae Mariae*, na ktorého titulnom liste v pravom hornom rohu je anotácia: „Z Olomouce od sv. Mořice“, to znamená z Kremnice v Moravii Olomouci. Je pravdepodobná hypotéza, že Bellova *Missa Sanctae Mariae* vznikla v Olomouci, čo však treba ešte

jednoznačne potvrdiť ďalším výskumom.¹⁵

Missa Sanctae Mariae nebola prítomná nielen v úvahách muzikológov, nebolo známe ani jej zastúpenie v spoločenskom či umeleckom živote Slovenska počas Bellovho života. Nevieme, či zaznela v Banskej Bystrici, v Kremnici, pravdepodobné je však uvedenie omše v Prešporku (1869) v posledných mesiacoch Kumlikovho vedenia Cirkevného hudobného spolku ako aj možné uvedenie diela v Olomouci. Bella však v Sibini nebol aktívny len v nemeckom protestantskom prostredí. Sedmohradský sibinský denník *Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt* priniesol viacero svedectiev o Bellových aktivitách v miestnej katolíckej cirkvi a miestnom katolíckom kostole, ktoré prebehli v spolupráci s miestnym Cirkevným hudobným spolkom. Medzi Bellovými skladbami, ktoré zazneli v Sibini, nájdeme aj latinské katolícke kompozície: *Ave verum* (19. 11. 1887), *Benedicta et venerabilis* (8. 12. 1887), ofertórium *Deus omnipotens* (Štedrý večer 24. 12. 1887), *Rekviem a mol* (29. 9. 1888; 1. 11. 1891), *Pastoral-Messe in A* a ofertórium *Verbum caro* (1. 11. 1888), *Pastoral-Messe* (24. 12. 1889, 24. 12. 1892), *Messe in A* (1. 1. 1890; 13. 5. 1894), *Messe in C* (4. 6. 1892; 22. 8. 1900), *Messe in D* (25. 12. 1892; 19. 8. 1900), *Fest-Messe in B* (2. 4. 1893), *C-Messe* (22. 8. 1900), *Requiem* (19. 11. 1900).¹⁶ Je možné, že pod názvami *Pastoral-Messe in A* a *Messe in A* sa skrýva práve *Missa Sanctae Mariae*.

Novodobé uvedenia tejto omše na Slovensku sú spojené s menom Dušana Billa, ktorý so zborom Konzervatória Bratislava Adoremus uviedol všetky dnes známe Bellove omše. *Missa Sanctae Mariae* odznela po prvýkrát pravdepodobne v Bratislave v zborovom znení v zboru bratislavského Konzervatória a Slovenského komorného orchestra pod vedením Ewalda Danela a dirigenta Zdenka Vráblocha.

Missa Sanctae Mariae sa zachovala v partitúre a orchestrálnom materiáli. Jej médiom je orchester, pozostávajúci z dvoch plechových nástrojov (flauta, dva klarinety), dvoch plechových dychových nástrojov (dve trúbky in Re, basový trombón), sláčikového päťhlasu a štvorhlaholového vokálneho telesa, ktoré striedavo využíva sólovú a tutti časť. V notovanej zostave nenachádza organový part, hoci pravdepodobne existoval. Bella totiž svoje vokálno-inštrumentálne omše komponoval tak, aby mohlo byť vokálne teleso nahradené klávesovým parátom alebo organom. Takisto neexistuje zachovaný orchestrálny materiál; je možné, že niektoré hlasy sa zachovali napríklad hobojoj, fagotov, lesných rohov, ale neexistoval ani organový part.

Bella zostavil šťastlivý omšový cyklus, v ktorom zhudobnil celý kánon omšového textu, pričom konvenčne vytvoril tematickú väzbu medzi poslednou časťou svojho diela *Kyrie – Agnus*; záverečné frázy *Glorias* *Dona nobis pacem* sa tematicky navracia k úvodnej fráze *Kyrie*.

Kvarteto sólových hlasov použil v častiach *Gloria* (*Et in terra pax hominibus bonae voluntatis, Gratias agimus tibi, Qui tollis peccata mundi, miserere nobis, suscipe deprecationem nostram*), *Credo* (*Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria* *in Bethlehemo factus est, Et ascendit in coelum*), *Benedictus* (*Benedictus qui venit in nomine Domini*).

Základné informácie o tektonike omše si môžeme zhrnúť v tejto tabuľke:

časť	tempové označenie	metrum	počet taktov	tónina
Kyrie	Maestoso	C	19+21+19 = 59	A – a – A
Gloria	Allegro	C	94	A
Credo	Con moto. Adagio. Allegro. a tempo	3/4, C, C, 3/4	74+17+24+71 = 186	A–D–A–A
Sanctus	Maestoso. Allegro ma non tanto	C 3/4	10+38 = 48	A – A
Benedictus	Andante	3/4		D
Agnus	Maestoso	C		

Kritická správa

Jediný prameň pravek edície je zachovaný súbor vokálneho a orchestrálneho materiálu, ktorý je uložený v Hudobnom múzeu Slovenského národného múzea pod signatúrou MUS L 107. Súbor obsahuje 20 partov Jána Levošlavy Bellových autografov (20 partov) a Ľudmíla Fišaru (5 partov), rozpísaných na 70 stránkach s rozmermi 330 mm x 260 mm: Ján Levošlava – 3s., C – 3s., Cl2 A – 3s., Tr1 D – 2s., Tr2 D – 2s., Tn – 2s., VnI – 4s., VnII – 4s., Vl – 4s., Vc – 4s., Cb – 3s., S – 4s., T – 4s., B – 4s., Josef Fišara – VnI – 4s., T – 4s., 4s., B – 4s. Prameň obsahuje 70 obrázkov.

Čiastky od prameňa

Pravek edícia *Missa Sanctae Mariae* sa zachovala bez partitúry v podobe rukopisu orchestrálneho materiálu. Rovnaká situácia je aj pri troch ďalších Bellových omšiach: *Missa pro die dominica Es dur*, *Sonntagsmesse Nr. 6 in C* a *Sonntagsmesse Nr. 9 in D*. Partitúra vytvorená na základe týchto partov je dielom editora. Bellov orchester tu pozostáva z troch partov pre drevené dychové nástroje (flauta a dva klarinety in La), troch partov pre plechové dychové nástroje (2 trúbky in Re, basový trombón) a kvinteta sláčikových nástrojov. Vokálna časť partitúry pozostáva zo štyroch sólistických a štyroch zborových partov, notovaných súhrnne v štyroch partoch (soprani, alti, tenori, bassi); pôvodná kľúčová zostava je C1, C3, C4 a F4.

Rekonštruovaná partitúra prináša dnes zaužívanú zostavu kľúčov; editor tiež pridal do partitúry orientačné znaky (písmená) a vypísal reprízu *Kyrie eleison* v časti *Kyrie*. Part organa v zborovej partitúre je dielom Dušana Billa, ktorý túto omšu po prvýkrát v novej dobe uviedol.

Kyrie

part S, takt 32, rukopis: osminy $d^2 - h^1, g^1 - a^1$;

part S, takt 33-34, rukopis: $h^1 - a^1, g^1$.

Credo

part VI, t. 53, rukopis: *ais*

Sanctus

part VI, takty 1-2, rukopis: $e^1 - fis^1$,

part VI, takt 3-4, rukopis: $fis^1 - e^1, d^1$

part VI, Cl, takt 6: štvrtová H, dve osminy *cis–dis*, štvrtová e.

Vladimír Godár

Not For Performance

Ján Levoslav Bella: Missa Sanctae Mariae for Solo Voices, Choir and Orchestra (Missa in A)

When preparing and beginning the process of publishing the collected works of Ján Levoslav Bella (1843–1936), we were able to identify one Mass for male four-part, a fragment of a Mass for mixed choir, a Mass for unison male singers and organ, and six vocal-instrumental works for solo voices, choir and orchestra. All of these works were produced in the time before Bella's migration to Sibiu in Transylvania (1881), and hence before he reached the age of 38. The six extant choral-orchestral Masses were composed during his theological studies (Banská Bystrica, Vienna) or during his stay in Kremnica (1869–1881). Their specific addressees were the Banská Bystrica or Kremnica congregations (*Missa pro die dominica in E flat Major*, *Missa Sanctae Mariae in A Major*, the Sunday Masses *Missa in C* and *Missa in d*) or the Viennese court ensemble (*Missa in B flat* and *Missa in E flat*). In an autobiography written in 1891 for Dr. Theodor Helm (1843 – 1920), Bella made the following comments on that phase of sacred composition:

“In the field of sacred music I wrote countless smaller Masses, requiems, Te Deums, litanies, devotions, graduals and Offertories for two to four voices with accompaniment by organ or string orchestra, and quite frequently also a cappella chants prescribed for the ceremonies of Holy Week, psalms, antiphons for vigils for the deceased, music and chants for church processions and funerals; then for choir accompanied by full orchestra nine Sunday Masses, five High Masses, four pastoral Masses, four Requiems, three Te Deums, three litanies, and in a similar line-up, one or two innumerable fillers, *Asperges me*, *Tantum ergo* and the like. In addition, a plenty of things that in musical value equal the Masses that the court kapellmeister Mr. Hellmesberger presented at the Royal Imperial Court Chapel. But this still does not exhaust the wealth of my compositional effort, because, when migrating to Sibiu I burned a mass of my manuscripts in Kremnica, was scarcely able to squeeze the remainder into two big boxes, and although these excluded manuscripts were preserved in the first five stoves over a number of weeks, they were still up to twenty folders filled with my compositions when I left the city.”¹

The six known choral-orchestral Masses by Bella may be assigned to the following groups:

1) Four early Masses, preserved only in voice material, which were probably composed before the Kremnica period (up to 1869):

a) *Missa pro die dominica in E flat Major for Choir and Orchestra* (*Missa pro die dominica pro 4 vocibus, 2 Violinis, Alto-Viola, Violon-Cello, Violoncello, Flauto, Clarinetto, 2 Trombis, Trombone, Timpani et Organo*),²

b) *Missa Sanctae Mariae for Solo Voices, Choir and Orchestra* (*Missa in A*).³

2) Two Kremnica Sunday Masses in the years 1869–1878, likewise preserved only in voice material:

c) *Sonntagsmesse Nr. 6 in C dur für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flauto, 2 Clarinetten in C, Tromba in C* (*Sonntagsmesse Nr. 6 in C dur für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flauto, 2 Clarinetten in C, Tromba in C, Hornen in Es*), *Trombone, Timpani, Violoncello, Violon und Harmonium* (Slovak National Library, Martin, Sign. A XXX/2-5, also HM SNM Bratislava, Sign. MUS L 154),⁴

d) *Sonntagsmesse Nr. 9 in D für vier Singstimmen, zwei Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten in C, Tromba in D, Corni in D, Trombone Basso, Tympani, Violoncello, Violon und Harmonium* (HM SNM Bratislava, Sign. MUS L 162).⁵

3) Two Masses which were composed in Kremnica for their intended addressee, and ultimately also for the Viennese court ensemble led by the kapellmeister Joseph Hellmesberger. The score material of these “Viennese” Masses have survived.

e) *Messe für Chor, Orchester und Orgel B-Moll* (premiere May 2, 1880).⁶

f) *Missa pro die dominica in E flat Major für Chor und Orchester* (also *Festmesse*) (premiere of the Viennese court ensemble (Hofkapelle Wien, Musikarchiv Wien, 1866) (premiere November 24, 1889).⁷

The two Masses in this group are alike in the state in which they have been preserved, as author's manuscripts which reveal the considerable affinity between these two compositions.

The fate of the present topic, Bella's *Missa Sanctae Mariae* (A Major), is not widely known. Dobroslav Orel does not mention it in his monograph,⁸ nor was either Konstantín Hudc' or Ladislav Burlas¹⁰ aware of its existence. Ernest Zavorský is the first musicologist who mentioned it in his monograph: according to him, both Masses are characterised by insufficient polyphony, insufficient aesthetic edification, and a bad organ accompaniment. He therefore dates the *Missa in A Major* to before Bella's Vienna studies.¹¹ These statements by Zavorský must be treated with reserve: he did not recreate the missing score of the work and he did not notice the repetition of the *Kyrie* (in reality the *Kyrie* has 59 bars, not, as stated by Zavorský, 40). The organ part has not been preserved in the orchestral material (perhaps it did not even exist).

Emanuel Muntág provided more specific information about the work's composition. According to him, Bella had learned from Július Tölgyi, his fellow-student at the theology course, that the choir at the Church Music Society in Pressburg, led by the kapellmeister Josef Kumlik (1801 – 1869), had attained a high level. Tölgyi subsequently communicated works by Bella to Kumlik (*Haec dies*, *Adoramus* and *Ecce panis*, which were performed in Pressburg). “In March 1869 Bella sent Kumlik a new Mass, the so-called Marien-Messe (probably the *Missa Sanctae Mariae in A* for mixed choir and orchestra). In the final letter of his which is extant, dated March 7, 1869, Tölgyi wrote that Bella's works had been splendidly presented in Pressburg. At the close of the letter he recommended that Bella should leave Bystrica and devote himself exclusively to music.”¹²

Writing in 1995, Jana Lengová assigned to the number of Bella's lost Masses, together with the vocal Masses in G Major and B flat Major, also the *Missa in A Major* considered here.¹³ However, in a more recent article of *The Catholic Music of Ján Levoslav Bella from the Aspect of Source Research* (2014)¹⁴ she dated the composition of the *Missa Sanctae Mariae* to the years 1867–1869. Examining the circum-

Preview Copy
Not For Performance

stances of the work's production, she discovered the identity of Josef Fišara, whose name occurs in the copy of the extant complementary voices of the Mass. Fišara was, according to Lengová, the secretary of Ohlas, a choral society of theology students in Olomouc. Bella was in correspondence with Fišara in the years 1868 – 1869, and Bella's composition *St. Cyril's Prayer on His Deathbed* (1869), setting František Sušil's poetic lines to music, was composed for this choral society. According to Lengová, "there is a further witness to Bella's contacts with Olomouc in music sources deposited in the Moravian Museum in Brno, among them the manuscript autograph "Directionsstimme" of the *Missa Sanctae Mariae*, with the following note on the upper right-hand corner of the title page: "From Olomouc, from St. Maurice", meaning the Church of St. Maurice in Olomouc. One may justifiably form the hypothesis that Bella's *Missa Sanctae Mariae* was performed in Olomouc also, though this would need to be confirmed unambiguously by further research."¹⁵

Missa Sanctae Mariae was not merely absent from the reflections of musicologists: it is not known to have made any appearance in social or artistic activity in Slovakia during Bella's lifetime. We do not know whether it was heard in Banská Bystrica or Kremnica, though it was probably performed in Pressburg (1869) during Kumlik's final months at the head of the Church Music Society, and there is also its possible performance in Olomouc. One should note, however, that even in Sibiu Bella was not active exclusively in the German Protestant milieu. The Transylvanian Sibiu daily *Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt* carried several reports of Bella's activities in the local Catholic Church and its place of worship, undertaken in cooperation with the Church Music Society. Among those works of Bella's which were performed in Sibiu, we also find Latin Catholic compositions: *Missa in G major* (19. 11. 1887), *Benedicta et veneranda* (8. 12. 1887), the Introit *Deus omnipotens* (Christmas Eve, 12. 1887), *Requiem in G minor* (29. 9. 1888; 1. 11. 1891), *Pastorale* (1. 11. 1888) and the Offertory *Verbum caro* (1. 11. 1888), *Pastorale* (12. 1888), *Missa in G major* (12. 1892), *Messe in A* (1. 1. 1890; 1894), *Missa in G major* (1892; 22. 8. 1900), *Messe in D major* (19. 8. 1893), *Missa in B flat* (2. 4. 1893), *Credo* (22. 1893), *Requiem* (11. 1900).¹⁶ It is possible that under the titles *Missa in A* and *Messe in A*, none other than *Missa Sanctae Mariae* is concealed.

Modern production of this Mass in Slovakia is associated with the name of Danel, who has presented all of the Masses known today with the Collegium Vocale or the Adoremus Choir. *Missa Sanctae Mariae* was performed, probably for the first time, by the Chamber Choir of the Bratislava Conservatory and the Slovak Chamber Orchestra, led by Ewald Danel, on June 10, 2007 in Vrábce.

Missa Sanctae Mariae has been preserved without a score as orchestral material. Its medium is the orchestra consisting of three woodwind instruments (flute, two clarinets in La), three brass wind instruments (two trumpets in Re, bass trombone), five-part strings and a four-part vocal body which is alternatingly divided into

texture. In the preserved set of parts one does not find an organ part, though it is highly probable that it existed. Bella conceived his vocal-instrumental Masses in such a way that the vocal body could be accompanied by the orchestral apparatus or the organ. Likewise we cannot be sure whether all of the orchestral material has been preserved; it is possible that, like the organ part, certain orchestral voices have not survived (pairs of oboes, bassoons, French horns).

Bella created a six-movement Mass cycle in which he made a musical arrangement of the entire canonical Mass text; conventionally he created a thematic bond between the first and final sections of his work, *Kyrie – Agnus*; the concluding phrase *Agnus Dei dona nobis pacem* thematically returns to the introductory phrase of the *Kyrie*.

He used a quartet of solo voices in the movements *Credo* (*Et in terra pax hominibus bonae voluntatis, Qui tollis peccata mundi, miserere nobis, suscipe deprecationem nostram*), *Credo* (*Et incarnatus est, natus ex Maria virgine et homo factus est, Et ascendit in caelum*) and *Benedictus* (*Benedictus qui venit in nomine Domini*).

Basic information about the architecture of the Mass may be summarised in the following table:

movement	tempo designation	metre	number	key
Kyrie	Maestoso	C	10+49= 59	A – a – A
Gloria	Allegro	C	94	A
Credo	Con moto. a tempo	Allegro	74+17+24+ 71 = 186	A–D–A–A
Sanctus	Maestoso	C	10+	A – A
Benedictus	Andante	3/4	38 = 48	
Agnus Dei	Maestoso	C	31+10 = 41	a – A

Critical Report – Sources

The unique source for our edition is the preserved set of vocal and orchestral material which is deposited in the Music Museum of the Slovak National Museum under the signature MUS L 102.000. This is a set of autographs in ink of 20 parts by Ján Levoslav Bella (15 parts) and Josef Fišara (5 parts), written on 12-lined paper of dimensions 330 mm x 260 mm: Ján Levoslav Bella: Fl – 3p., Cl1 A – 3p., Cl2 A – 3p., Tr1 D – 2p., Tr2 D – 2p., Tn – 2p., VnI – 4p., VnII – 4p., Vl – 4p., Vc – 4p., Cb – 3p., S – 4p., A – 4p., T – 4p., B – 4p.; Josef Fišara – VnI – 4p., T – 4p., 4p., B – 4p., 4p. The source is on CD-R/9, 70 images.

Deviations from the Source

Bella's *Missa Sanctae Mariae* has been preserved without a score in the form of manuscript orchestral material. For three other Masses by Bella by the situation its similar: *Missa pro die dominica in F flat major*, *Sonntagsmesse Nr. 6 in C* and *Sonntagsmesse Nr. 9 in D*. The score material on the basis of these parts is the work of the editor. Bella's orchestra here consists of three parts for woodwind instruments (flute, two clarinets in La), three parts for brass

Preview Copy
Not For Performance

wind instruments (2 trumpets in Re, bass trombone) and a quintet of string instruments. The vocal part of the score consists of four solo and four choral parts, musically assembled in four parts (soprani, alti, tenori, bassi); the original key set is C1, C3, C4 and F4.

The reconstructed score provides the set of keys in use today; the editor has furthermore added indicators (letters) to the score and has written in the repeat of *Kyrie eleison* in the *Kyrie* movement. The organ part in the choral score is the work of Dušan Bill, who was the first to present this Mass in modern times.

Kyrie

part S, bar 32, manuscript: quavers $d^2 - b^1, g^1 - a^1$;

part S, bars 33-34, manuscript: $b^1 - a^1, g^1$.

Credo

part VI, b. 53, manuscript: *a sharp*

Sanctus

part VI, bars 1-2, manuscript: $e^1 - f \text{ sharp}^1$,

part VI, bars 3-4, manuscript: $f \text{ sharp}^1 - e^1, d^1$

part Vc, Cb, bar 16: fourth B, two quavers *c sharp-d sharp*, fourth e.

Vladimír Godár

Footnotes

¹ OREL, Dobroslav: *Ján Levoslav Bella*. Bratislava 1955, p. 111; ZAVARSKÝ, Ernest: *Ján Levoslav Bella. Život a dielo* (Ján Levoslav Bella. Life and Work). Bratislava 1955, p. 149; RYBÁR, Ján: *Autobiografia Jána Levoslava Bellu* (Autobiography of Ján Levoslav Bella). In: *Hudobnovedný zborník SAV I* (SAV Musical Studies, Volume I) 1953, Vydavateľstvo SAV Bratislava, pp. 11-12, „aus kirchenmusikalischem Gebiete verfaßt, in aufsteigend kleineren Messen, Requiens, Tedeum, Kyrie, Vespere und Offertorien für zwei bis für Singstimmen, die ohne musikbegleitung oder auch mit Orgelbegleitung zur Liturgie der Charwoche vorgeschrieben, Gesänge, Kyrie und Antiphonen zum Officium defuncti, processions- und festliche musiken und Gesänge; endlich für die mit vollständiger Orchesterbegleitung 9 Sonntagsmessen, 5 Feiertagsmessen, 4 Requien, 5 Te Deum, 3 Litaneien und in der Orgel auch für zahllose Einlagen, Asperges me, Tantum ergo und dergleichen, unter recht Vieles, was im musikalischen Wertes für den Herrn Hofkapellmeister Hellmuth für k. k. Hofkapelle aufgeführten Messen gleich kommt. Doch diese Angaben keine richtige Übersicht über die sichtbar meines Componistenfleißes, da ich vor meiner Abreise nach Hermannstadt noch im Kremnitz massenhaft mehrere hundert hiesigen Manuskrpte verbrannte, den Rest in zwei

großen Kisten kaum unterzubringen vermochte, und trotzdem, daß mit den ausgeschiedenen Manuskrpten mehrere Winter hindurch das Feueranzünden in meinen fünf Öfen besorgt worden ist, noch immer an zwanzig meiner damaligen Compositionen gefüllte Mappen da sind.“

- 2 Music Museum of the Slovak National Museum MUS L 101.000.
- 3 Music Museum of the Slovak National Museum MUS L 102.000.
- 4 BELLA, Ján Levoslav: *Missa in C*. Súborné dielo E:I, 2 (Collected Works E:I, 2). Bratislava: Hudobné centrum, 2016, LENGOVÁ, Jana, SPUSTA, Marek, ZAGAR, Peter, ed.
- 5 Music Museum of the Slovak National Museum MUS L 162.000. BELLA, Ján Levoslav: *Missa in d*. Súborné dielo E:I, 3 (Missa in d. Collected Works E:I, 3). Bratislava: Hudobné centrum, 2018, GODÁR, Vladimír, ed.
- 6 Music Museum of the Slovak National Museum MUS L 124/B – manuscript of the score; MUS L 124/B – 50 p. – 4 parts; BELLA, Ján Levoslav: *Missa in d*. Súborné dielo E:I, 4, Bratislava: Hudobné centrum, 2016, LENGOVÁ, Jana, SPUSTA, Marek, ZAGAR, Peter, ed.
- 7 GODÁR, Vladimír: *Hudobná kultúra Bratislava 2022*.
- 8 OREL, Dobroslav: *Ján Levoslav Bella*. 80. narodeninám seniora slovenské hudby (Ján Levoslav Bella. For the 80th Birthday of the Senior Slovak Musician). Bratislava 1924; Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika 1924.
- 9 DEC, Ivan: *Ján Levoslav Bella*. Praha Česká akademie věd a umění. Ústav pro Východní hudobnej kultúry na Slovensku (The Institute of Eastern Culture in Slovakia). Slovenská akadémia vied a umění. Bratislava 1949.
- 10 *Život a dielo Jána Levoslava Bellu* (Life and Work of Ján Levoslav Bella). Martin: Slovenská národná knižnica, 2013.
- 11 ZAVARSKÝ, Ernest: *Ján Levoslav Bella. Život a dielo*, Bratislava 1955, pp. 111-112, 543-427.
- 12 MUNTÁG, Emanuel: *Katolícka duchovná tvorba Jána Levoslava Bellu* (Ján Levoslav Bella's Catholic Sacred Composition). In: *Ján Levoslav Bella v kontexte európskej hudobnej kultúry*. (Ján Levoslav Bella in the Context of European Music Culture). Nadácia Jána Levoslava Bellu. Banská Bystrica 1993, LENGOVÁ, Jana, ed., pp. 57-64. Muntág's sources for this information have remained unknown to the editor of the Mass.
- 13 LENGOVÁ, Jana: *Omše Jána Levoslava Bellu*. (Ján Levoslav Bella's Masses). In: *Duchovná tvorba v 19. storočí* (Sacred Composition in the 19th Century). Nadácia Jána Levoslava Bellu. Banská Bystrica 1995, Jana Lengová ed., pp. 87-81.
- 14 LENGOVÁ, Jana: *Katolícka hudba Jána Levoslava Bellu z aspektu pramenného bádania* (The Catholic Music of Ján Levoslav Bella from the Aspect of Source Research). In: *Pramene slovenskej hudby IV* (Sources of Slovak Music IV). BOŽEKOVÁ, Martina, KUCIANOVÁ, Anna, ed., Martin: Slovenská národná knižnica, pp. 21-32.
- 15 As above, pp. 27.
- 16 An extensive though incomplete edition of this newspaper may be found on the internet site www.difmoe.eu. The newspaper customarily gave notice of any approaching concert and provided reports or reviews of musical events.

**Preview Copy
Not For Performance**

Ján Levoslav Bella: Missa Sanctae Mariae für Solostimmen, gemischten Chor und Orchester (Messe in A-Dur)

Zum Zeitpunkt der Vorbereitung und des Beginns der Arbeit an der Gesamtausgabe der Werke von Ján Levoslav Bella (1843–1936) kannten wir eine Messe für vierstimmigen Männerchor, ein Fragment einer Messe für gemischten Chor, eine Messe für einstimmige Männerstimme und Orgel sowie sechs vokal-instrumentale Werke für Solostimmen, Chor und Orchester. Alle diese Werke entstanden vor Bellas Umzug nach Hermannstadt (Sibiu) in Siebenbürgen (1881) und damit vor der Vollendung seines 38. Lebensjahres. Die sechs erhaltenen Chor-Orchester-Messen entstanden während seines theologischen Studiums in Neusohl (Banská Bystrica) bzw. Wien oder während seines Aufenthaltes in Kremnitz (Kremnica) (1869–1881). Ihr vertrauter Adressat war die Kongregation in Neusohl (Banská Bystrica) oder Kremnitz (Kremnica) (*Missa pro die dominica in Es-Dur*, *Missa Sanctae Mariae in A-Dur*, Sonntagsmessen *Messe in C-Dur* und *Missa in d-Moll*) oder die Wiener Hofkapelle (*Messa in b-Moll* und *Messe in Es-Dur*). Später kommentierte Bella sein kirchliches Werk in seiner Autobiographie, die er 1891 für Doktor Theodor Helm (1843–1920) schrieb, mit folgenden Worten:

„Auf kirchenmusikalischem Gebiete verfaßte ich außer zahllosen kleineren Messen, Requiens, Tedeum, Litaneien, Vespers, Graduales und Offertorien für zwei bis vier Singstimmen mit Orgel- oder Streichmusikbegleitung oder auch a capella mehrfach die zur Liturgie der Charwoche vorgeschriebenen Gesänge, Antiphonen und Antiphonen zum Officium defunctorum, Processionen, Leichenmusiken und Gesänge; endlich für Chor mit voller Orgelbegleitung 9 Sonntagsmessen, 5 Festmessen, 4 Te Deum, 3 Requiens, 5 Te Deum, 3 Litaneien und im gleichen Maße wieder zahllose Einlagen, *Asperges me*, *Tantum ergo* und dergleichen, darunter recht Vieles, was im musikalischen Wert sehr über dem Durchschnitt der Hofkapellmeister Hellmesberger in der k. Hofkapelle in Wien Messen gleich kommt. Doch gibt es keine andere, die eine richtige Übersicht über die Fruchtbare meines Compensationsfleißes, da ich vor meiner Übersiedlung nach Hermannstadt in Kremnitz massenhaft meine vokal-instrumentalen Manuskripte verbrannte, den Rest in zwei großen Kisten zu verbrennen vermochte, und trotzdem, daß mit den aus dem Feuer geretteten Manuskripten mehrere Winter hindurch vierzehnmal fünf Öfen besorgt worden ist, doch nur ein zwanzigjähriger Mann die damaligen Compositionen zu retten vermochte.“¹

Die erhaltenen Chor-Orchester-Messen von Bella lassen sich in folgenden Gruppen aufgliedern:

1) zwei frühere im Stimmenmaterial erhaltene Messen, die wahrscheinlich während der Kremnitz-Zeit entstanden sind (bis 1869):

a) *Missa pro die dominica in Es-Dur* für Chor und Orchester (*Missa pro die dominica pro 4 vocibus*, 2 Violinis, Alto-Viola, Violon-Cello, Violon, Flauto, Clarinetto, 2 Trombis, Trombone, Timpanis et Organo),²

b) *Missa Sanctae Mariae* für Solostimmen, Chor und Orchester (*Missa in A*).³

2) zwei Sonntagsmessen aus Kremnitz (Kremnica) aus den Jahren 1869–1878, die ebenfalls nur im Stimmenmaterial erhalten sind:

c) *Sonntagsmesse Nr. 6 in C-Dur* für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Flauto, 2 Clarinetten in C, Trombi in C (Tromba in Es), 2 Hörner in Es, Trombone, Timpani, Violoncello, Violon und Harmonium) (Slowakische Nationalbibliothek, Martin, Sign. A XXX/2-5, auch Musikmuseum des Slowakischen Nationalmuseums Bratislava, Sign. MUS L 154),⁴

d) *Sonntagsmesse Nr. 9 in d-Moll* für 4 Singstimmen, zwei Violinen, Viola, Flöte, 2 Clarinetten in C, Trompeten in D, Trombone Basso, Tympani, Violoncello, Violon und Harmonium (Musikmuseum des Slowakischen Nationalmuseums Bratislava, Sign. MUS L 162).⁵

3) zwei Messen, die während der Kremnitz (Kremnica) komponiert wurden, deren vorgesehener Adressat schließlich auch erster Ausführer war, nämlich das Ensemble der Wiener Hofmusikkapelle unter der Leitung des Dirigenten Joseph Hellmesberger war; sowohl die Partituren als auch das Manuskript dieser „Wiener“ Messen sind erhalten geblieben:

e) *Missa in b-Moll* für Chor und Orgel in b-Moll (Uraufführung 2. März 1880).⁶

f) *Messe für Solostimmen, Chor und Orchester* (auch *Festmesse*) in A-Dur (Hofkapelle Wien, Musikarchiv Sign. VII-66) (Uraufführung 2. November 1889).⁷

Die erhaltenen Messen der ersten Gruppe sind durch den Zustand, in dem sie erhalten sind, sowie durch das Manuskript des Autors, das einen hohen Grad an Verwandtschaft zwischen den beiden Kompositionen erkennen lässt, miteinander verbunden.

Das Schicksal der betreffenden Komposition, Bellas *Missa Sanctae Mariae* (in A-Dur) ist eher unbekannt. Dobroslav Orel erwähnt sie nirgends,⁸ weder Konstantín Hudec,⁹ noch Ladislav Burlas¹⁰ wussten von ihrer Existenz. Ernest Zavorský ist der erste Musikologe, der sie in seiner Monographie erwähnt – beide Messen zeichnen sich seiner Meinung nach durch Mangel an Polyphonie, Mangel an ästhetischer Schulung sowie durch schlechte Orgelbegleitung aus. Er datiert daher die Komposition vor Bellas Wiener Studien.¹¹ Diese Behauptungen von Zavorský sollten mit Vorsicht betrachtet werden; er hat weder die fehlende Partitur des Werkes erstellt noch die Wiederholung des *Kyrie* beachtet (das *Kyrie* ist in Wirklichkeit 59 Takte lang, nicht 40, wie Zavorský angibt). Die Orgelpartie ist im Orchestermaterial nicht erhalten (vielleicht gab es sie auch gar nicht).

Genauere Informationen über die Entstehung des Werkes lieferte Emanuel Muntág, demzufolge Bella von seinem Kollegen vom Seminar Július Tölgyi über das hohe Niveau des Chores des Pressburger Kirchenmusikvereins unter der Leitung des Kapellmeisters Josef Kumlik (1801–1869) erfuhr. Daraufhin übermittelte Tölgyi an Kumlik Bellas Kompositionen *Haec dies*, *Adoramus* und *Ecce panis*, die hier aufgeführt wurden. „Im März 1869 schickte Bella Kumlik die neue Messe, die sogenannte Marien-Messe (vielleicht *Missa Sanctae Mariae* in A für gemischten Chor und Orchester). In seinem letzten bis heute erhaltenen Brief vom 7. März 1869 schrieb Tölgyi über die brillante Aufführung von Bellas Werken in Pressburg. Bellas Brief vom 7. März 1869 endet am Ende des Briefes, Neusohl

(Banská Bystrica) zu verlassen und sich ausschließlich der Musik zu widmen.¹²

Jana Lengová ordnete 1995 den verlorenen Messen Bellas neben den Vokalmessen in G-Dur und in B-Dur auch die hier untersuchte Messe in A-Dur zu.¹³ In ihrer neueren Studie *Katolícka hudba Jána Levoslava Bellu z aspektu pramenného bádania* [Die katholische Musik von Ján Levoslav Bella unter dem Gesichtspunkt der Quellenforschung] (2014)¹⁴ datierte sie die Komposition dieser Messe jedoch bereits auf etwa 1867–1869. Bei ihren Nachforschungen über die Umstände der Entstehung des Werkes stieß sie auf die Identität von Josef Fišara, dessen Name in der Transkription der vorhandenen Zusatzstimmen der Messe erscheint. Laut Lengová war Fišara der Sekretär des Gesangvereins der Olmützer Seminaristen Ohlas. Bella korrespondierte mit Fišara zwischen 1868 und 1869, und für diesen Gesangsverein schrieb Bella auch die Komposition *Modlitba sv. Cyrila na sotnách* [Gebet des hl. Kyrill in den letzten Zügen] (1869), zu den Versen von František Sušil. Laut Lengová „belegen auch die im Mährischen Landesmuseum in Brünn (Brno) aufbewahrten musikalischen Quellen die Kontakte Bellas mit Olmütz (Olomouc), darunter das Autograph „Directionsstimme“ der betreffenden Messe *Missa Sanctae Mariae*, deren Titelblatt in der rechten oberen Ecke den Vermerk trägt: „Z Olomouce od sv. Mořice“, d. h. aus der Kirche St. Moritz in Olmütz (Olomouc). Es ist eine begründete Hypothese, dass Bellas *Missa Sanctae Mariae* auch in Olmütz (Olomouc) erklang, doch muss dies durch weitere Forschungen noch eindeutig bestätigt werden.“¹⁵

So, wie die *Missa Sanctae Mariae* nicht in den Überlegungen der Musikwissenschaftler präsent war, war sie auch im gesellschaftlichen und künstlerischen Leben der Slowakei zu Lebzeiten nicht vertreten. Wir wissen nicht, ob sie in Neusohl (Banská Bystrica) oder in Kremnitz (Kremnica) aufgeführt wurde. Wahrscheinlich sind jedoch Aufführungen in Pressburg (Bratislava) in den letzten Monaten von Kumliks Leitung des Kirchenmusikvereins (1869) sowie in Olmütz (Olomouc).

In Hermannstadt (Sibiu) war Bella jedoch nur im Deutschen protestantischen tätig. Die Hermannstädter *Siebenbürgische Zeitung Siebenbürgisches Tageblatt* berichtete mehrfach über Bellas Tätigkeiten in der örtlichen katholischen Gemeinde und der örtlichen katholischen Kirche in Zusammenarbeit mit dem örtlichen Kirchenmusikverein statt der Bellas-Missionen, die in Hermannstadt (Sibiu) aufgeführt wurden, findet sich auch in russische katholische Kompositionen (19. 11. 1887), *Benedicta et venerabilis* (1887), Offertorium *Deus omnipotens* (1887), *Requiem in a-Moll* (29. 9. 1891), *Pastoral-Messe in A-Dur* und Offertorium *Verbum caro* (1. 11. 1888), *Pastoral-Messe* (24. 12. 1889, 24. 12. 1892), *Messe in A-Dur* (1. 1. 1890, 13. 5. 1894), *Messe in C-Dur* (4. 6. 1892, 22. 8. 1900), *Messe in d-Moll* (25. 12. 1892, 19. 8. 1900), *Fest-Messe in b-Moll* (2. 4. 1893), *C-dur Messe* (22. 8. 1900), *Requiem* (19. 11. 1900).¹⁶ Möglicherweise verbirgt sich hinter den Titel *Pastoral-Messe in A* und *Messe in A* die besagte *Missa Sanctae Mariae*.

Die modernen Aufführungen dieser Messe in der Slowakei sind mit dem Namen von Dušan Bill verbunden, der mit dem Chor des Konservatoriums bzw. mit dem Chor Adoremus alle heute bekannten Messen von Bella aufführte. Die *Missa Sanctae Mariae* wurde wahrscheinlich am 10. Juni 2007 in Vrable vom Kammerchor des Konservatoriums Bratislava und vom Slowakischen Kammerorchester unter der Leitung von Ewald Danel uraufgeführt.

Die *Missa Sanctae Mariae* ist ohne Partitur als Orchestermaterial erhalten geblieben. Deren Medium ist das Orchester, bestehend aus drei Holzblasinstrumenten (Flöte, zwei Klarinetten in La), drei Blechblasinstrumenten (zwei Trompeten in Re, Bassposaune), einem Streicherquintett und einem stimmigen Vokalensemble, das zwischen Solo- und Tutti-Texturen wechselt. In der besetzten Besetzung gibt es keine Orgelpartie, obwohl es wahrscheinlich ist, dass diese existierte. Die komponierte sehr instrumentale Messen nämlich solo Vokalensemble, einem Orchesterapparat oder einer Kammerbesetzung werden konnte. Wir wissen auch nicht, ob das Orchestermaterial erhalten blieb; es ist möglich, dass einige der Stimmen verloren sind (Oboen-, Fagotten-, Hornpartien) ebenso wie die Orgelpartie.

Bella komponierte einen sechsätzigen Messezyklus, in dem er den gesungenen katholischen Messen vertonte, wobei er auf konventionelle liturgische Verbindungen zwischen dem ersten und dem zweiten Satz *Missa Sanctae Mariae – Agnus* herstellte; die Schlussphrase des *Agnus, Dona nobis pacem* kehrt thematisch zur Anfangsphrase des *Kyrie* zurück.

In den folgenden Sätzen verwendet er ein Quartett von Solostimmen: *Et in terra pax hominibus bonae voluntatis, Gratias agimus tibi Domine, qui tollis peccata mundi, miserere nobis, suscipe deprecationem nostram* (Kyrie), *Credo (Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine factus est, Et ascendit in coelum)*, *Benedictus (Benedictus qui in nomine Domini)*.

Zusammenfassung der grundlegenden Informationen über die Tektonik der Messe in der folgenden Tabelle:

	Tempobezeichnung	Metrum	Taktanzahl	Tonart
Missa	Maestoso	C	19+21+19 = 59	A – a – A
Gloria	Allegro	C	94	A
Credo	Con moto. Adagio. Allegro. a tempo	3/4, C, C, 3/4	74 + 17 + 24 + 71 = 186	A–D–A–A
Sanctus	Maestoso. Allegro ma non tanto	C 3/4	10+ 38 = 48	A – A
Benedictus	Andante	3/4	48	D
Agnus	Maestoso	C	31+10 = 41	a – A

Kritischer Bericht – Quellen

Die einzige Quelle für unsere Ausgabe ist ein erhaltener Satz von Vokal- und Instrumentalmaterial, der im Musikmuseum des Slowakischen Nationalmuseums unter der Signatur MUS L 102.000 aufbewahrt wird. Es handelt sich um einen Satz von Tintenautographen von Dušan Bill (15 Parts) und von Josef Fišara

Preview Copy
Not For Performance

(5 Parts), orchestriert auf 12-zeiligem Papier im Format 330 mm x 260 mm: Ján Levoslav Bella: Fl – 3s., Cl1 A – 3s., Cl2 A – 3s., Tr1 D – 2s., Tr2 D – 2s., Tn – 2s., VnI – 4s., VnII – 4s., Vl – 4s., Vc – 4s., Cb – 3s., S – 4s., A – 4s., T – 4s., B – 4s.; Josef Fišara – VnI – 4s., T – 4s., 4s., B – 4s., 4s. Die Quelle befindet sich auf CD-R/9, 70 Bilder.

Abweichungen von der Quelle

Bellas *Missa Sanctae Mariae* ist ohne Partitur in Form von handschriftlichem Orchestermaterial überliefert. Das Gleiche gilt auch für drei weitere Messen von Bella: *Missa pro die dominica in Es-Dur*, *Sonntagsmesse Nr. 6 in C-Dur* und *Sonntagsmesse Nr. 9 in d-Moll*. Die auf diesen Parts basierende Partitur ist das Werk des Herausgebers. Bellas Orchester besteht hier aus drei Parts für Holzblasinstrumente (Flöte und zwei Klarinetten in A), drei Parts für Blechblasinstrumente (2 Trompeten in Re, Bassposaune) und einem Streichquintett. Der Vokalteil der Partitur besteht aus vier Solo- und vier Chorstimmen, die im Gesamten vierstimmig notiert

sind (soprani, alti, tenori, bassi); der ursprüngliche Tonartensatz ist C1, C3, C4 und F4.

Die rekonstruierte Partitur bringt den heute üblichen Tonartensatz; der Herausgeber fügte außerdem Orientierungszeichen (Buchstaben) in die Partitur ein und schrieb eine Reprise des *Kyrie eleison* im Abschnitt *Kyrie* aus. Die Orgelpartie in der Chorpartitur stammt von Dušan Bill, der diese Messe zum ersten Mal in der neuen Ära aufführte.

Kyrie

Part S, Takt 32, Manuskript: Achtel $d^2 - h^1, g^1 - a^1$;

Part S, Takt 33-34, Manuskript: $h^1 - g^1$.

Credo

Part VI, t. 53, Manuskript: *ais*

Sanctus

Part VI, Takte 1-2, Manuskript: $e^1 - fis^1$,

Part VI, Takte 3-4, Manuskript: e^1, d^1

Part Vc, Cb, Takt 16: *tenor* $e^1 - d^1$, *alt* *cis-dis*, Quarten *e*.

Vladimír Godár

Anmerkungen

- 1 OREL, Dobroslav: *Ján Levoslav Bella*. Bratislava 1954, S. 111; ZAVARSKÝ, Ernest: *Ján Levoslav Bella. Život a dielo*. Bratislava 1955, S. 149; RYBA, Ján: *Lechársky obitvar a obitografia Jána Levoslava Bellu*, In: *Hudobnovědské ročník*, Ročník 1953, Vydavateľstvo SAV Bratislava 1953, S. 11-12.
- 2 Musikmuseum der Slowakischen Nationalmuseums MUS L 101.000.
- 3 Musikmuseum der Slowakischen Nationalmuseums MUS L 102.000.
- 4 BELLA, Ján Levoslav: *Missa in C*. Súborné dielo E:I, 2. Bratislava: Hudobné centrum, 2015, LENGOVÁ, Jana, SPUŠTA, Marek, ZAGAR, Peter, (Hrsgg.).
- 5 Musikmuseum der Slowakischen Nationalmuseums MUS L 162.000. BELLA, Ján Levoslav: *Missa in d*. Súborné dielo E:I, 3. Bratislava: Hudobné centrum, 2015, LENGOVÁ, Jana, SPUŠTA, Marek, ZAGAR, Peter, (Hrsgg.).
- 6 Musikmuseum der Slowakischen Nationalmuseums MUS L 124/A – Manuskript der Partitur; MUS L 124/B – 50 Parts; MUS L 124/C – 4 party; BELLA, Ján Levoslav: *Missa in d*. Súborné dielo E:I, 4, Bratislava: Hudobné centrum, 2015, LENGOVÁ, Jana, SPUŠTA, Marek, ZAGAR, Peter, (Hrsgg.).
- 7 GODÁR, Vladimír, (Hrsg.), *Hudobné centrum*, Bratislava 2022.
- 8 OREL, Dobroslav: *Jan Levoslav Bella*. K 80. narodeninám. Bratislava slovenské hudby. Bratislava 1924; Filozofická fakulta Univerzity Komenského 1924.

- 9 HUDEC, Konštantín: *Ján Levoslav Bella*. Praha Česká akademie vied a umení, 1937; auch *Vývin hudobnej kultúry na Slovensku*. Slovenská akadémia vied a umení. Bratislava 1949.
- 10 *Život a dielo Jána Levoslava Bellu*. Martin, Osveta 1953.
- 11 ZAVARSKÝ, Ernest: *Ján Levoslav Bella. Život a dielo*. Bratislava 1955, S. 122, 424-427.
- 12 MUNTÁG, Emanuel: *Katolícka duchovná tvorba Jána Levoslava Bellu*. In: *Ján Levoslav Bella v kontexte európskej hudobnej kultúry*. Nadácia Jána Levoslava Bellu. Banská Bystrica 1993, LENGOVÁ, Jana, (Hrsg.), S. 57-64. Muntágs Unterlagen dieser Informationen blieben dem Herausgeber der Messe unbekannt.
- 13 LENGOVÁ, Jana: *Omše Jána Levoslava Bellu*. In: *Duchovná tvorba v 19. storočí*. Nadácia Jána Levoslava Bellu. Banská Bystrica 1995, Jana Lengová (Hrsg.), S. 81-87.
- 14 LENGOVÁ, Jana: *Katolícka hudba Jána Levoslava Bellu z aspektu pramenného bádania*. In: *Pramene slovenskej hudby IV*. BOŽEKOVÁ, Martina, KUCIANOVÁ, Anna, (Hrsgg.), Martin : Slovenská národná knižnica, S. 21-32.
- 15 Wie oben, S. 27.

Preview Copy
Not For Performance

OBSAH

Kyrie	5
Gloria	15
Credo.....	31
Sanctus	56
Benedictus	62
Agnus Dei.....	68
Ján Levoslav Bella: Missa Sanctae Mariae pre sólové hlasy, miešaný zbor a orchester (Missa in A)	76
Kritická správa – pramene	77
Odchýlky od prameňa	77
Ján Levoslav Bella: Missa Sanctae Mariae for Solo Voices, Choir and Orchestra (Mass in A)	79
Critical Report – Sources	80
Deviations from the Source	80
Ján Levoslav Bella: Missa Sanctae Mariae für Solostimmen, gemischten Chor und Orchester (Missa in A-Dur)	82
Kritischer Bericht – Quellen	83
Abweichungen von der Quelle	84

PERUSAL

**Preview Copy
Not For Performance**